

Κείμενο Τοποθέτησης DOCK

Εκπαίδευση στην Κ.ΑΛ.Ο ως ένα τρόπο να ασκείς οικονομική δραστηριότητα, με συλλογικά και κοινωνικά οφέλη ταυτόχρονα, μέσα από ισότιμες σχέσεις οικονομικές και διακυβέρνησης. Μια εκδημοκρατισμένη και κοινωνικά επωφελής οικονομία..

Η κοινωνική αλληλέγγυα οικονομία συγκεντρώνει οργανώσεις που είναι εναλλακτικές εξαιτίας του **διαφορετικού τρόπου λειτουργίας τους**, του διαφορετικού αντικειμένου που παράγουν, του οράματος που προωθούν. Στην Κ.ΑΛ.Ο η εμπορική δραστηριότητα γίνεται μέσω **της συλλογικής διαχείρισης των πόρων**, ενώ παράλληλα πολύ βασικό ρόλο παίζει **η δημιουργία του κοινωνικού δεσμού** που μετουσιώνει τις σχέσεις σε πιο συμμετοχικές.

Οι **μόνιμες εκπαιδευτικές δράσεις** του DOCK εκκινούν από την παροχή ενημέρωσης για το τι είναι η ΚΑΛΟ, σε ποια σημεία διαφοροποιείται από την κυρίαρχη οικονομία, και στη συνέχεια μέσα από **την παρακολούθηση και πρακτική εξάσκηση** όλων των παραπάνω με σκοπό την εφαρμογή. Απευθύνεται σε ομάδες που τώρα εισέρχονται στο χώρο, που έχουν πρόθεση να ξεκινήσουν ένα συνεργατικό εγχείρημα ή δραστηριοποιούνται ήδη.

Τρίπτυχο: Ενημέρωση – Εξάσκηση - Αυτονομία

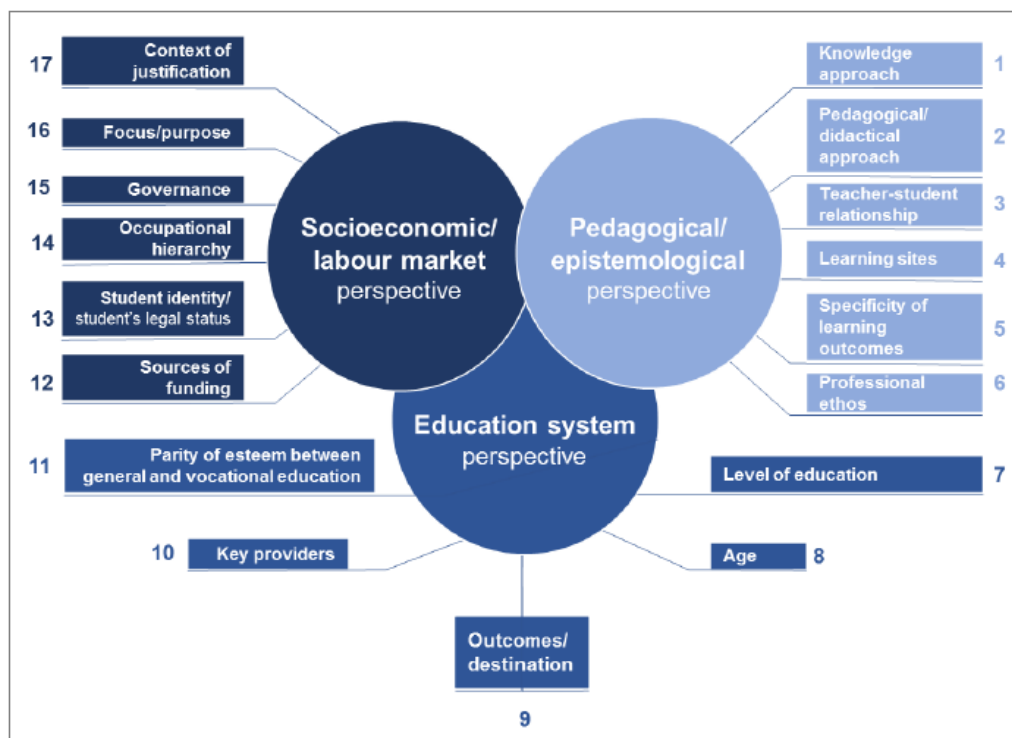
Άρα κάνουμε λόγο περισσότερο για δράσεις τύπου μη τυπικής μάθησης και κατάρτισης και γιατί αυτό μας αρμόζει ως φορέας Κ.ΑΛ.Ο που είμαστε και γιατί θεωρούμε ότι ταιριάζει καλύτερα στην Κ.ΑΛ.Ο που πάνω από όλα είναι ένα σύνολο καθημερινών πρακτικών που προηγούνται της θεωρίας¹, ακολουθώντας ένα **σπινράλ πράξης-γνώσης-θεωρίας-πράξης-γνώσης-θεωρίας καταλήγοντας σε μια ενιαία γνωστική διαδικασία**.

Επειδή όταν μιλάμε για εκπαίδευση σε οποιαδήποτε μορφή (τυπική, μη τυπική, άτυπη) μιλάμε για γνώση έχει νόημα για την πορεία της τοποθέτησης να δούμε λίγο πως το Cedefop (το ευρωπαϊκό κέντρο για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης) τοποθετείται πάνω στο θέμα της γνώσης.

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που ορίζεται ως «η διαδικασία που εξοπλίζει με γνώση, μεθοδολογία, δεξιότητες και ικανότητες πάνω σε συγκεκριμένα επαγγέλματα και γενικά για την αγορά εργασίας (Cedefop, 2014a, p. 292), σύμφωνα με τον οργανισμό την προσεγγίζουν με 3 αλληλοεπικαλυπτόμενους τρόπους

¹ Νικολόπουλος Τ., & Καπογιάννης Δ. (2014). *Εισαγωγή στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις των Συναδέλφων, σελ.123

Figure 1. A conceptual framework to characterise VET

NB: For each dimension, two to five options (variants) were developed. The full list of variants can be found in Annex 2.

Source: Cedefop.

Σήμερα θα μείνουμε στην επιστημολογική/ παιδαγωγική προσέγγιση όπου δίνει προσοχή **στην ικανότητα του τομέα να υποστηρίζει τη μάθηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων.**

Σε αυτή την προσέγγιση προχωρούν σ έναν ακόμα διαχωρισμό (διαπερατό πολλές φορές) μεταξύ του γνωστικού αντικειμένου (cognitive – know that, ρητή, γενική, τυποποιημένη και απρόσωπη, που παράγεται μέσα από τους κανόνες της επιστημονικής κοινότητας και εφαρμόζεται στην πράξη) και της σιωπηρής γνώσης (tacit knowledge Michael Polanyi in 1958 in Personal Knowledge) η οποία δεν είναι πάντα ρητή, βλέπει τη γνώση ως εμπειρία και δίνει έμφαση στην πρακτική και τις δεξιότητες, είναι προσωπική. Αυτή η σιωπηρή γνώση θεωρείται μια κοινωνική διαδικασία που εμφανίζεται κυρίως μέσα από την κοινωνικοποίηση σε κοινότητες που πράττουν. Η διδασκαλία εκεί σημαίνει κυρίως να διαμορφώσεις το περιβάλλον στο οποίο οι «μαθητές/ συμμετέχοντες» μπορούν να αποκτήσουν εμπειρία

Η παραπάνω προσέγγιση λέει ότι οι συγκεκριμένες γνώσεις δε μπορούν να αποκτηθούν σε κανένα άλλο πλαίσιο πέραν της πρακτικής.

Μάθηση σημαίνει: κάνω πρακτική εξάσκηση (learning by doing), ως κοινωνική διεργασία που συμβαίνει μέσα από την κοινωνικοποίηση σε κοινότητες που προσανατολίζονται στην πρακτική/δράση.

Μετάδοση της γνώσης σημαίνει: η δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος στο οποίο οι ενδιαφερόμενοι θα κερδίσουν εμπειρία.

Η σιωπηρή γνώση που δεν είναι κωδικοποιημένη και η χρησιμότητά της δε μπορεί να αξιολογηθεί πριν γίνει ορατή μέσα σ ένα πλαίσιο διεπαφής για να μεταφερθεί απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συχνή διαπροσωπική επαφή, τακτική αλληλεπίδραση και εμπιστοσύνη.

Λίγο πιο συγκεκριμένα σε θέματα σιωπηρής γνώσης, δεξιοτήτων, ικανοτήτων με την Κ.ΑΛ.Ο

Παράδειγμα:

Γνώση

Ο συνεργατισμός αναφέρεται σε έναν ομαδικό τρόπο δράσης, οικονομικής και κοινωνικής, των μελών μιας κοινωνικής ομάδας.

Σιφνιώτης, Κ. (1990), Συνεταιριστική Οικονομία. Αθήνα: Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη)

Δεξιότητα

Μπορώ να συμμετέχω σε μια ομαδική κοινωνικό-οικονομική δράση

Ικανότητα

Μπορώ να συμμετέχω σε μια ομαδική κοινωνικό-οικονομική δράση αποτελεσματικά παρότι αντιμετωπίζομαστε με δυσπιστία

Γενικές δεξιότητες / soft skills απαραίτητες στην εκπαίδευση για την Κ.ΑΛ.Ο και στην εφαρμογή της Κ.ΑΛ.Ο

Δεξιότητα της μάθησης / δεξιότητα έκφρασης με τον προφορικό λόγο / δεξιότητα ακρόασης =δεξιότητες στην επικοινωνία / δημιουργική σκέψη / ομαδικότητα= δεξιότητα της ομαδικής εργασίας για την επίτευξη ενός κοινού στόχου/ δεξιότητες οργανωτικές, λήψη αποφάσεων κ.α

Παρότι σε πολλά από τα παραπάνω υπάρχουν μεθοδολογίες και εργαλεία που βοηθούν σε αποτελεσματικούς τρόπους λειτουργίας, over all η γνώση για τα παραπάνω παραμένει «σιωπηρή» κατακτάται μέσα από τη συμμετοχή σε κάθε ομάδα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει.

Αποτελέσματα χαρτογράφησης Υπουργείου

Η άποψη των συμμετοχόντων φορέων στην έρευνα σχετικά με τα κύρια εμπόδια στην ανάπτυξη των φορέων της ΚΑΛΟ γενικά

Έλλειψη ευαισθητοποίησης

Έλλειψη παράδοσης στη συνεργασία

Κατάρτιση, εκπαίδευση και δεξιότητες (μη χρηματοδοτική υποστήριξη)

Ενώ το **μορφωτικό** επίπεδο των ηγετικών στελεχών της ΚΑΛΟ είναι υψηλό (41 τοις εκατό έχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό δίπλωμα), τους λείπει **κατάρτιση** που είναι περισσότερο προσανατολισμένη στην επιχειρηματικότητα, είτε στο στάδιο της έναρξης είτε μετά την ίδρυση των φορέων της ΚΑΛΟ. Τα υφιστάμενα δίκτυα της ΚΑΛΟ χρησιμοποιούνται γενικά για ανταλλαγή 88 πληροφοριών και άντληση γνώσης, με λίγα μέλη να αποκτούν προσωπική υποστήριξη ή επιχειρηματικά οφέλη από τη συμμετοχή τους σε αυτά.

Τα ευρήματα επισημαίνουν προκλήσεις σχετικά με την έλλειψη δεξιοτήτων και γνώσης, συμπεριλαμβανομένων των (εσωτερικών) επικοινωνιακών δεξιοτήτων, δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων και επίλυσης διαφορών, και των γενικών επιχειρηματικών και διαχειριστικών δεξιοτήτων.

Η επισήμανση της διάκρισης της «σιωπηρής γνώσης» καθώς και τα παραπάνω ευρήματα από την χαρτογράφηση επιβεβαιώνουν την αναγκαιότητα και εκπαίδευση και κατάρτιση με έμφαση τόσο στις επιχειρηματικές γνώσεις όσο και σε δεξιότητες που άπτονται των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Κ.ΑΛ.Ο όπως στην οριζόντια διοίκηση και διακυβέρνηση, λήψη αποφάσεων

Τι κάνει το DOCK – Συνεργατικός Χώρος για την Κ.ΑΛ.Ο

Τι κάνουμε ως συνεργατική ομάδα υποστήριξης

Σε μόνιμη βάση:

- Λειτουργία καθημερινού info point, συναντήσεις με όλη την ενδιαφερόμενη ομάδα, 1^η διαγνωστική – παρουσίαση και συμφωνία – εντοπισμός θεμάτων/ ελλείψεων / δυνατών σημείων (σχέση με την Κ.ΑΛ.Ο, θεωρία αλλαγής, επιχειρηματικός σχεδιασμός, οργανωτικό στάδιο). Στο επόμενο στάδιο ή ομάδα προχωράει μόνη της στα εντοπισμένα και συμφωνημένα σημεία ή προχωράμε από κοινού σε κάποια από αυτά ή σε όλα τα σημεία έχοντας κατά νου τη δημιουργία περιβάλλοντος γνώσης και βιώματος της δουλειάς από κοινού, της συμμετοχής.

Η παραπάνω διαδικασία απευθύνεται σε κάθε φορέα ξεχωριστά και η διάρκεια της παρακολούθησης/ μπορεί να κρατάει από 3 (coaching perspective) έως 12 μήνες (mentoring perspective) ανάλογα την αναγκαιότητα

Βασικός σκοπός είναι πως ακόμα κι **αν δεν έχουν κάποια εμπειρία συνεργατικής δουλειάς στο παρελθόν** (ως επιθυμητή διαδικασία και όχι αναγκαστική συνεργασία) ακολουθώντας ένα πρόγραμμα μαζί μας αυτή να αποκτηθεί, να γίνει βίωμα αλλά κι αν υπάρχει προηγούμενη εμπειρία στα πλαίσια του συνεργατισμού να είναι όσο πιο

θετική γίνεται. (δλδ ευχάριστη, αποτελεσματική, ενδυναμωτική). Όσο πιο θετική γίνεται τόσο περισσότερες πιθανότητες έχει η ομάδα να συσταθεί ενώ την ίδια στιγμή γίνεται ένα κλικ στην αντίληψη περί έλλειψης συνεργατικού πνεύματος (ένας μύθος που ενώ θολώνει τα νερά της γνώσης, έχει τη δύναμη να διαμορφώνει στάσεις και πρακτικές).

- Λειτουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (βιβλία, πτυχιακές, άρθρα, παρουσιάσεις)

Σε μη μόνιμη βάση

- Σεμινάρια για θέματα νομοθεσίας, οριζόντιας διοίκησης και διακυβέρνησης, κοινωνικού μάρκετινγκ και δικτυώσεων (πιο μαζικά)
- *Erasmus + project: Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ευρώπη: Ένα καινοτόμο παράδειγμα μέσω του προγράμματος της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης κατάρτισης.* Στόχος του προγράμματος αυτού είναι να συμβάλει στην εδραίωση της ΚΑΛΟ στην Ευρώπη μέσω του εμπλουτισμού των **υφιστάμενων επαγγελματικών περιγραμμάτων** (κυρίως στους τομείς της οικονομίας, της διοίκησης, του χρηματοπιστωτικού και του κοινωνικού τομέα) – Παραγωγή 3 ενοτήτων από 30 ώρες η καθεμία (ΚΑΛΟ αξίες και αρχές – δημοκρατική διοίκηση – ηθική χρηματοδότηση και πόροι)

Κάποια πρώτα συμπεράσματα από την μέχρι τώρα σύντομη πορεία μας

- Ηλικίες 25-35 δείχνουν ενδιαφέρον μα και δυσπιστία για την αποτελεσματικότητά την Κ.ΑΛ.Ο σε σχέση με την προσωπική τους εξέλιξη. Υπάρχει ένα θέμα ελλιπούς δέσμευσης εφόσον πιθανά να μην αποτελούσε επιλογή (στην πλειοψηφία των ενδιαφερομένων) αν είχαν διέξοδο στην αγορά εργασίας
- Ηλικίες 35-58 συχνά σε στάδιο ανεργίας τουλάχιστον από το 2012 όπου έχουν χάσει/ξεχάσει επαγγελματικές δεξιότητες/ έχουν ξεχάσει τι έκαναν πριν την περίοδο της ανεργίας (σπουδές/ προϋπηρεσία). Εκεί υπάρχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη σε κάτι εναλλακτικό αλλά η χρόνια ανεργία έχει αφήσει πολύ αρνητικό αποτύπωμα (σε ψυχολογικό, κοινωνικό, υγείας επίπεδο).
- Έλλειψη δεξιοτήτων και γνώσης, συμπεριλαμβανομένων των (εσωτερικών) επικοινωνιακών δεξιοτήτων, δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων και επίλυσης διαφορών, και των γενικών επιχειρηματικών και διαχειριστικών δεξιοτήτων. **(επιβεβαιώνεται και από την χαρτογράφηση του υπουργείου εργασίας)**
- Αποτιμούμε ως θετικό ότι η πληροφόρηση και η υποστήριξη έρχεται από ομάδα που δρα με συνεργατική οριζόντια δομή όπως επιδιώκουν και οι ενδιαφερόμενοι. Καλλιεργείται εμπιστοσύνη, κοινά θέματα, κοινά προβλήματα, κοινές αγωνίες και

πολλές φορές κοινό όραμα. Αυτό διαμορφώνει ένα «κοινό ανήκειν» το οποίο δημιουργεί περιβάλλον εμπιστοσύνης αρχικά και δέσμευσης στην πορεία.

- **Πρόκληση:** ο κόσμος που δε γνωρίζει για την ΚΑΛΟ: άρα ενισχύεις την εφικτότητα μιας τέτοιας προσέγγισης – ευαισθητοποίηση, ενημέρωση, παροχή πληροφορίας για τη διαμόρφωση αντίληψης αυτής στην οικονομία που αντιτίθεται το κερδο-ατομο-κεντρικό μοντέλο.
- **Πρόκληση:** Ο κόσμος που δε γνωρίζει από προσωπικά διαβάσματα, τυπική εκπαίδευση αλλά έχει αναπαραστάσεις για την Κ.ΑΛ.Ο και τους συνεταιρισμούς **μια κοινωνική γνώση/μόρφωση** πολύ ισχυρή. Η γνώση αυτή είναι δύσκολα αναστρέψιμη με λογικά επιχειρήματα ακριβώς γιατί δεν είναι πάντα «ορθή», πρόκειται για τον κοινό νο. Όταν αυτή η κοινωνική γνώση εκφράζεται ενδεικτικά λέει ότι ο όρος μη κερδοσκοπικός αναφέρεται μόνο στην εθελοντική/μη αμειβόμενη εργασία, ότι οι συνεταιρισμοί εξυπηρετούν άλλα συμφέροντα (χωρίς να αναφέρονται πια), ότι οι έλληνες/ιδες δεν έχουμε κουλτούρα συνεργατισμού, ότι όλοι κοιτάζουν το συμφέρον τους κ.λπ

Η παρέμβαση στην αντίληψη ή στη διαμόρφωση αντίληψης/κουλτούρας προϋποθέτει να κατανοήσουμε την αντίληψη που ενυπάρχει ήδη (π.χ στερεοτυπική αντίληψη περί έλλειψης κουλτούρας συνεργατισμού) προσπαθώντας να την προκαλέσουμε με τρόπο που δε θα αποσταθεροποιήσει τη σχέση «εκπαιδευόμενου-εκπαιδευτή».

Προτάσεις

Τυπική εκπαίδευση

- Για την παραγωγή γνώσης- Έρευνα: Έμφαση σε έρευνες και στις κοινωνικές επιστήμες - παραγωγή θεωρίας μέσα από τη μελέτη των καθημερινών πρακτικών που αμφισβητούν τον κυρίαρχο τρόπο οργάνωσης οικονομίας-κοινωνίας, με περιγραφικές και επαγωγικές μεθοδολογίες,
- Δημιουργία Ακαδημίας - Ινστιτούτο Κ.ΑΛ.Ο που θα υποστηρίζει την ανάπτυξη του χώρου της Κ.ΑΛ.Ο και όχι το αντίθετο
- Πρωτοβάθμια – δευτεροβάθμια εκπαίδευση:

Μη τυπική εκπαίδευση

- Συμπλήρωση των συναφών επαγγελματικών περιγραμμάτων (curricula) με ενότητες που αφορούν στην Κ.ΑΛ.Ο ή ακόμα διαμόρφωση επαγγελματικών περιγραμμάτων αποκλειστικά για την Κ.ΑΛ.Ο (IVET, VET, CVET)
- **Υποστήριξη φορέων Κ.ΑΛ.Ο** να αναλάβουν κομμάτι της πληροφόρησης-εκπαίδευσης σε άλλους φορείς: α) κωδικοποιημένη/ συστηματοποιημένη/γειωμένη γνώση μέσα και από την δική τους εμπειρία, β) σχέσεις εγγύτητας εκπαιδευτή-εκπαιδευομένων λόγω κοινού οράματος και πλαισίου λειτουργίας / συνεργατικό

μαθησιακό περιβάλλον γ) δημιουργία κοινότητας μάθησης, ανατροφοδότησης εργαλείων/θεωρίας/πρακτικής δ) δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου που προωθεί τη συλλογική δράση ε) αυτόνομο πλαίσιο λειτουργίας άρα και δυνατότητα προσαρμογής σε πολιτικές πιο κοντά στο πνεύμα της Κ.ΑΛ.Ο π.χ ανοιχτή πρόσβαση στην πληροφορία και την εκπαίδευση χωρίς ορατά ή αόρατα εμπόδια ε) Η εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι μαζική και εξατομικευμένη αλλά είναι συλλογική με μεθοδολογίες που ενισχύουν το συνεργατισμό και χτίζουν τη συλλογική τους ταυτότητα ήδη στα πρώτα τους βήματα.

«Η προσέγγιση της θεωρίας της απελευθέρωσης που αναπτύχθηκε μέσα από τη βραζιλιάνικη παράδοση, στηρίζεται σε πολλούς συγγραφείς όπως ο Πάουλο Φρέιρε που ανέπτυξε την ιδέα ότι, *«κανείς δεν εκπαιδεύει κανέναν, κανείς δεν εκπαιδεύει μόνος του τον εαυτό του. Οι άνθρωποι εκπαιδεύονται όλοι μαζί με τη μεσολάβηση όλου του κόσμου»*²

² Paulo FREIRE. *Pedagogia do Oprimido*. Rio de Janeiro: Paz e Terra, 1987, p. 52; p. 68; p. 58f, στο E.Mance, 2011.